

VISPĀRĒJAS SOCIĀLAS UN UZ TIRGUS
EKONOMIKU ORIENTĒTAS EKONOMIKAS
PANĀKUMU NOSACĪJUMI

SATURS

3 | PREAMBULA

3 | VADLĪNIJAS

<i>1. Tiesiskas valsts pamati.....</i>	<i>3</i>
<i>2. Īpašumi un nodarbinātība.....</i>	<i>3</i>
<i>3. Konkurence kā stūrakmens.....</i>	<i>3</i>
<i>4. Galvošanas principa piemērošana.....</i>	<i>4</i>
<i>5. Ekonomisko pamatnosacījumu stabilitāte.....</i>	<i>4</i>
<i>6. Valsts kā sabiedrisko preču nodrošinātāja.....</i>	<i>4</i>
<i>7. Solidaritāte un sociālais nodrošinājums.....</i>	<i>4</i>
<i>8. Stimulējoša saskaņotība.....</i>	<i>4</i>
<i>9. Ilgtspēja.....</i>	<i>4</i>
<i>10. Atvērtā tirgus politika.....</i>	<i>4</i>

4 | VISPĀRĒJAS SOCIĀLAS UN UZ TIRGUS EKONOMIKU ORIENTĒTAS EKONOMIKAS PANĀKUMU NOSACĪJUMI

Pasaules finanšu un ekonomikas krīzes pārvarēšanai nepieciešami starptautiski noteikumi. Sociālās tirgus ekonomikas kārtības modelis piedāvā šādu orientējošu ietvaru. Tas Vācijā ir sevi attaisnojis. Eiropas Savienības valstis Lisabonas līgumā apņemas virzīties uz „sociālo tirgus ekonomiku ar augstu konkurētspēju”. Eiropas Savienības institūcijas, jo īpaši Eiropas Parlaments, tieši pēdējo mēnešu laikā apliecinājušas, ka tās pievērš uzmanību šim uzdevumam. Pienācis laiks šos principus atzīt arī starptautiskā mērogā. Uz tā svarīgākajiem aspektiem Eiropas Savienības vadošie politikas un zinātnes pārstāvji norādījuši šajās vadlīnijās.

PREAMBULA

Arvien pieaugošās ekonomikas un politikas kopsakarības daudzās pasaules valstīs radījušas lielāku ekonomisko izaugsmi un konkurenci, uzlabojušas izglītības iespējas, stiprinājušas sociālo infrastruktūru un mazinājušas nabadzību. Tomēr joprojām miers, brīvība un taisnīgums ir apdraudēti. Par pieaugošo politisko un sociālo spriedzi līdzatbildīga ir pasaules labklājības nesabalansētība. Pašlaik valdošo finanšu un ekonomikas krīzi iespējams pārvarēt tikai ar starptautiska tirgus regulējuma palīdzību. Tam nepieciešama kopīga apziņa par ilgtspējīgu saimniekošanu. Mums nepieciešams starptautisks konsenss, kas uz kopēju principu un vērtību pamata nodrošinātu labklājības, sociālā taisnīguma un ilgtspējīgas ekonomikas iespējas. Turklāt globalizācijas pozitīvo ietekmi nedrīkstētu apdraudēt nacionālais vai reģionālais protekcionisms. Orientēšanās uz kopējo labklājību, demokrātisko leģitimitāti un cilvēka cieņas neaizskaramību ir pamats, uz kā, ņemot vērā kultūras un sabiedriskās īpatnības, šāds konsenss rodams.

VADLĪNIJAS

Solidaritāte un subsidiaritāte ir vadošie principi. Solidaritāte nodrošinās pastāvīgu tirgus ekonomikas leģitimitāti sakarā ar tās orientēšanos uz kopējo labklājību. Subsidiaritāte rada un garantē telpu personīgai atbildībai un pašiniciatīvai.

1. Tiesiskas valsts pamati

Funkcionētspējīga, uzticama un demokrātiski leģitīma tiesību sistēma ir efektīvas un ilgtspējīgas saimnieciskās darbības pamats. Tā rada priekšnoteikumus jaudīgai ekonomikai, efektīvai un pilsoņiem tuvai valsts administrācijai, kā arī veiksmīgas valdības principu ievērošanai. Regulējoši elementi un konsekventa uzraudzība darbojas kā noteikumu ievērošanas kontrole, atbilstoši darbošanās pret šiem noteikumiem tiek sodīta.

Tas nav pašmērķis. Regulējums ir piemērots un pareizs, lai impulsus konkurences sistēmā veidotu tā, ka decentralizētas saimnieciskās darbības rezultāts konkurencē rada sabiedriski politisku labumu.

2. Īpašumi un nodarbinātība

Efektīva un uz ilgtspēju orientēta ekonomikas struktūra veidojama pēc privātīpašuma principiem, kas preču pieejamību ieliek privātuzņēmēju un privāto saimniecību rokās. Privātīpašums ir visnozīmīgākais stimuls ienākumu gūšanai strādājot un ir inovatīvas uzņēmējdarbības pamats. Ilgtermiņā nodarbinātību nodrošina tikai uz privātīpašuma bāzes veidota ekonomikas sistēma. Uz šādiem pamatiem var veidoties personīgā atbildība un pašiniciatīva, bez kurām nav iedomājama efektīva individuālā potenciāla izmantošana, izglītība, inovācija, izaugsme un labklājība. Privātīpašums raksturo tādu konkurences sistēmu, kurā virkne mazu un vidēju uzņēmumu par savu darbošanos galvo ar personīgo īpašumu. Īpašums satur sociālu pienākumu. Tā lietošanai vienlaikus jākalpo vispārējam labumam. Tas nodrošina samērīgu, ilgtspējīgu uzņēmējdarbību un pasargā no vienpusējiem centieniem pēc īslaicīgas peļņas.

3. Konkurence kā stūrakmens

Uz brīvas cenu veidošanās pamatiem balstīti konkurences sistēma pasaules mērogā optimizē ierobežotu līdzekļu alokāciju. Funkcionētspējīga konkurence ir ilgtspējīgas ekonomikas dzinējspēks. Tā veicina efektivitāti un progresu, stiprina atbildīgu rīcību un aizkavē vienpusējas tirgus varas rašanos. Konkurences sistēma pieprasa atvērtus tirgus gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā, kā arī valsts un valstu kopienas kontroli pār tirgus varu un koncentrāciju. Konkurences pamatus veido rezultativitātes princips un vienādas iespējas.

4. Galvošanas principa piemērošana

Konkurences brīvības nosacījums ir galvošanas principa piemērošana, lai atbildību par konkurences rezultātiem piesaistītu katram no tās dalībniekiem. Peļņas izredzes stimulē konkurenci. Personīgā atbildība par zaudējumiem vienlaikus ierobežo bezatbildīgu un pārāk riskantu darbību.

5. Ekonomisko pamatnosacījumu stabilitāte

Tirgus ekonomikas sistēmai nepieciešama ilgtermiņā orientēta ekonomikas politika un iespējamā maksimālā makroekonomiskā stabilitāte. Jo īpaši tas attiecināms uz nacionālajiem un starptautiskajiem finanšu tirgiem. Priekšnosacījums investīcijām un ilgtermiņa lēmumiem par patēriņu ir pajāvība uz stabiliem pamatnosacījumiem. Te pieskaitāmi arī protekcionistisku pasākumu un tādas naudas politikas noraidīšana, kas orientējas tikai uz īslaicīgiem nacionāliem ekonomiskiem mērķiem.

6. Valsts kā sabiedrisko preču nodrošinātāja

Tirgus ekonomikas sistēma paredz, ka valsts nodrošina sabiedrisko preču pieejamību gadījumos, kad tirgus šīs preces nenodrošina vai piedāvā nepietiekošā apjomā. Pietiekoši jaudīga infrastruktūra, izglītības iespēju un aptverošas veselības aprūpes pieejamība ir jomas, kuru veidošanā nepieciešama valsts līdzdarbība. Parādoties sociālai nepietiekamībai, valstij jānes īpaša atbildība. Tomēr valstij jāiejaucas ierobežotā apmērā.

7. Solidaritāte un sociālais nodrošinājums

Ekonomiskā izaugsme sekmē nabadzības izskaušanu. Tirgus ekonomika nevar novērst ienākumu atšķirību rašanos un sliktākus apstākļus kādai iedzīvotāju daļai. Lai nodrošinātu sociālo mieru un radītu iespēju samērīgai plašu tautas masu dalībai ekonomiskajā un sabiedriskajā attīstībā, tirgus ekonomikā nepieciešamas plaši iedarbīgas, tirgum atbilstošas sociālo garantiju sistēmas, reģionālas sabalansētības mehānismi, kā arī ienākumiem atbilstoša nodokļu sistēma.

8. Stimulējoša saskaņotība

Tirgus ekonomikas sistēmā valsts uzdevumu finansēšanā nepieciešama stimulējoši orientēta nodevu sistēma. Šīs nodevas nedrīkst būt veidotas tā, ka mazina motivāciju pēc labāka rezultāta vai noved pie alokatīviem sagrozījumiem.

9. Ilgtspēja

Katrai ekonomikas sistēmai ir jābūt arī izmērāmai pēc tās ilgtermiņa rezultātiem. Ilgtspēja ekoloģiskā, sociālā un fiskālā skatījumā ir viens no svarīgākajiem veiksmes kritērijiem un starppaaudžu taisnīguma izpausme. Uz atbildību balstīta tiesiskā kārtība stiprina ilgtspēju. Jo īpaši aktīva klimata aizsardzības politika ir ekonomiska un morāla apņemšanās nodrošināt nākamo paaudžu dabisko eksistences pamatu.

10. Atvērtā tirgus politika

Nacionālā individuālisma ceļi krīzes laikā nevar būt glābšanas līdzeklis, tieši otrādi: tie var vēl vairāk pasliktināt ekonomiskās krīzes sekas pasaules mērogā. Izšķirošā loma ir koordinētai atvērtā tirgus politikai, kā arī godīgiem spēles noteikumiem. Nepieciešams turpināt nozīmīgu starptautisko institūciju stiprināšanu pret protekcionismu un ekonomisko nacionālismu.

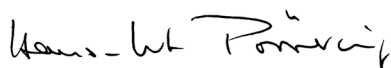
VISPĀRĒJAS SOCIĀLAS UN UZ TIRGUS EKONOMIKU ORIENTĒTAS EKONOMIKAS PANĀKUMU NOSACĪJUMI

Atvērtai un globālai ekonomikai nepieciešams starptautisks ietvars. Principi un noteikumi, kas sevi apliecinājuši uz sociālu un tirgus ekonomiku orientētā ekonomikas un vērtību sistēmā gan nacionālā, gan Eiropas līmenī, piemērojami arī starptautiskā mērogā. Šie principi apvieno brīvību un atbildību visas sabiedrības labā. Jo īpaši tos nepieciešams uzlabot finanšu tirgus jomā un nostiprināt pasaules tirdzniecības sistēmā. Nepieciešama leģitimitācija, funkcionētspējas un padziļinātas starptautisko institūciju sadarbības

paplašināšana, kā arī integrējošu kooperācijas forumu neatkarīgiem medijiem un apvienībām. Konsenss un radišana. Tam pamatus veido uzticama tiesību sistēma un uz subsidiaritāti orientēta demokrātijas sistēma. Politiska konkurence un politiska līdzdalība nacionālajās valstīs veicina starptautiskās sabiedrības un ekonomikas sistēmas attīstību un stabilitāti. Tikai šādā sistēmā iespējama nepieciešamās informācijas saņemšana no

politisko, ekonomisko un sabiedrisko dalībnieku atziņa, ka nepieciešama interešu sabalansētība nacionālajā un starptautiskajā ietvarā, ir priekšnosacījums „labklājībai visiem”.

2009. gada 8. jūlijā

Prof. Dr. Hanss-Gērts Petterings (*Hans-Gert Pöttering*)
Eiropas Parlamenta prezidents

Prof. Dr. Bernhards Fogels (*Bernhard Vogel*)
bijušais Ministru prezidents
Konrāda Adenauera fonda priekšsēdētājs

Jozefs Dauls (*Joseph Daul*)
ETP frakcijas priekšsēdētājs
Eiropas Parlamentā

Dr. Vilfrīds Martens (*Wilfried Martens*)
Eiropas Tautas Partijas (ETP)
Priekšsēdētājs

Prof. Dr. Cēss P. Vērmans (*Cees P. Veerman*)
Wetenschappelijk Instituut voor het CDA
priekšsēdētājs